

Põhjalikumalt

Ajalooõpetaja Kalle Lõuna andis ülevaate 1941. aastal lõpetanud lennust. Tegemist oli erakordselt suure lennuga – kolm klassi ja kokku 60 lõpetajat. Võrdluseks: aasta varem lõpetas kooli 17 õpilast ning aasta hiljem 19.

Õpiaja pikkus oli lõpetajatel erinev. Osa oli õppinud 12, osa 11 aastat. See tulenes 1930. aastatel Eesti Vabariigis läbi viidud haridusreformist – mõned õpilased alustasid kooliteed enne reformi, teised pärast seda. Nende hulgas oli ka endise Rootsi eragümnaasiumi õpilasi, sest Nõukogude võim oli selle kooli sulgenud.

Nõukogude okupatsioon tõi kaasa kiired muutused, mis mõjutasid nii õpilaste kui õpetajate igapäevaelu. Senist koolilippu ei tohtinud enam kasutada, kooli sünnipäeva tähistamisest tuli loobuda ning abiturientidel ei lubatud valmistada isegi lõpumärki.

Kalle Lõuna tõi paralleele tollaste ja tänapäeva noorte vahel, leides, et abiturientide unistused on ajast sõltumata üsna sarnased. 1941. aasta lõpetajate elu kulges aga sõja tõttu väga erinevatel radadel – nad paisati laiali eri ilmakaartesse. Ilmar Jaks jõudis lõpuks Rootsi, Hans Alver aga saadeti Siberisse.

Abiturient Patrik Rainer Kaljula luges katkendeid Ilmar Jaksi teose „Saaremaalt Leningradi. Tööpataljonlase päevik“ proloogist. Ühes katkendis küsib autor:

„Kuhu on neid paisanud vahepeal üle kodumaa puhunud vaenutuuled? Kus asuvad nende sõdurihauad, millise traataia tagant tuleb neid otsida või kuhu nad on pääsenud oma säilinud eluga?“

Muusikalise vahepalana esitasid Andi Visla ja Morten Pirk Uno Naissoo laulu „Kallis kodu“, mis oli Hans Alveri lemmikpala. Hiljem kõlas Andi Visla esituses ka rahvalik laul „Las õitsevad sirelid“.

Jaan Alver tutvustas oma isa päevikut „Elame veel! Hans Alver juuniori päevik Siberi küüditamise ajast 1941–1949“. Raamat on valitud raamatuaasta üheks kaunimaks teoseks ning selle sisu on äärmiselt mõtlemapanev. Jaan Alver rääkis ka päeviku avaldamise loost – algul ei osatud selle tähtsust täielikult mõista. Eriliselt puudutavad olid tema isiklikud meenutused isast ning perekonna tagasipöördumisest kodumaale.

Läheneva emakeelepäeva puhul tänas Jaan Alver emakeeleõpetajat Monika Undot ning kinkis talle pühendusega eksemplari raamatust „Elame veel! Hans Alver juuniori päevik Siberi küüditamise ajast 1941–1949“.

Kirjandusteadlane Janika Kronberg rääkis oma kohtumistest Ilmar Jaksiga. Tema juttu täiendas võimalus vaadata Janika tehtud videointervjuud Ilmar Jaksiga aastast 2017. Kronberg meenutas kirjaniku omapärast ja elavat jutustamisviisi. Eriti eredalt oli talle meelde jäänud lugu sellest, kuidas eakas kirjanik meenutas nooruspõlves oda heitmist.

Ilmar Jaksi vennanaine Ellen Jaks ja abiturient Mia Saluäär lugesid koos ette Ilmar Jaksi novelli „Kartul ja roos“. Ellen Jaks kutsus õpilasi mõtlema ka novellile võimaliku uue lõpu.

Lisaks jagas Ellen Jaks oma isiklikke mälestusi kirjanikust ning tänas kõiki, kes olid aidanud kaasa Ilmar Jaksi stendi ja veebimaterjali valmimisele.

Haapsalu linna kingitusena anti koolile üle Ilmar Jaksile pühendatud stend. Selle andsid üle Haapsalu linnavolikogu esimees Lauri Luik ning Haapsalu linnavalitsuse arenguspetsialist ja stendi autor Ülla Paras. Stendi kujundas Markus Sein.

Lauri Luik väljendas heameelt, et tänases Läänemaa Ühisgümnaasiumis hoitakse au sees kooli ja piirkonna ajalugu. Ülla Paras rääkis stendi ja veebimaterjali valmimise taustast.

Stendiga saab tutvuda emakeeleklassis ning veebimaterjal on kättesaadav kooli kodulehel.

Läänemaa Ühisgümnaasiumi poolt võttis kingituse vastu Gina Metssalu, kes tänas kõiki ürituse korraldajaid ja osalejaid. Kuna 1941. aasta abiturientidel ei lubatud omal ajal kanda rinnas lõpumärki, kingiti nüüd kooli tänapäevane lõpumärk Jakside ja Alverite perekonnale austuse ja lugupidamise märgiks. Nii aitas mälestusüritus tuua tänapäeva õpilastele lähemale 1941. aasta lõpetajate elu ja saatused ning tuletas meelde, kui oluline on hoida elavana nii kooli kui ka meie ühise ajaloo mälu.